

aanvraag meerjarige activiteitensubsidie **Female Economy** 2013-2016

Daar waar vraagtekens worden geplaatst bij het welslagen van de multiculturele samenleving, laat Adelheid Roosen in haar werk zien hoe de Ander bereikt en opgetild kan worden. Daar waar de vermoeidheid toeslaat om de Ander te bereiken, gaat Roosen met onstilbare energie voort. Daar waar deuren voorbij worden gelopen, belt zij aan en vraagt: wilt u mij uw verhaal vertellen. Daar waar muren worden opgetrokken, haalt Roosen ze in een zachtmoedige beweging omlaag. Daar waar een nee is, is ook altijd een ja.
Jury rapport Joke Smit-prijs 2011

De enige bron van winst is het vinden van neue Kombinationen.
Joseph Schumpeter, econoom

A. algemeen inhoudelijk plan (alle citaten van Roosen tenzij anders vermeld)

1. typering van de organisatie

"Ons nieuwe theater zal een voorstelling opleveren die altijd een ontmoeting is. Theater bestaat slechts in het moment dat de makers en publiek elkaar ontmoeten, een miniatuurmaatschappij, een microkosmos die iedere avond in één ruimte bij elkaar wordt gebracht. De rol en de taak van het theater is om deze microkosmos de brandende en vergankelijke meerwaarde te geven van een andere wereld, waarin onze eigen wereld geïntegreerd en tevens veranderd wordt". Peter Brook 1987

Stichting Female Economy (FE) heeft als kernactiviteit de ontmoetingen met de Ander theateraal vorm te geven. Waarom theater? Omdat de eenmaligheid van de theaterale ervaring als het leven zelf is. Theater is het onherhaalbare moment. De kracht van het Ja zeggen in die ontmoeting en geen tijd verliezen aan het debat. De kunst het werk laten doen. FE is het noodzakelijke vangnet om de ongebreidelde energie van één vrouw te kunnen stroomlijnen en uit te voeren.

2. artistieke visie en signatuur

Roosen wordt geïnspireerd door hetgeen er aan maatschappelijke ontmoetingen op haar pad komt. De ideeën, de samenwerkingen, de politiek, het netwerk, de voorstellingen, de organisatie, de publiciteit: zij is het altijd. Roosen is haar kunst. De wereld waarin zij beweegt en de kunst die dat genereert, is onbegrensd. Meebewegen in het leven van de Ander, zonder voorbehoud, daarin ligt de kracht van haar kunst. "Niemand hoeft een mens de geur van versgebakken brood uit te leggen" Roosen is, net als de bakker, overtuigd dat de mens een zintuig heeft om de honger naar "de vonk van de schoonheid van genade" (kunst), te stillen. Ieder mens heeft de potentie om waar te nemen en zich te laten raken door iets wat hij niet kent of niet snapt. Waar het om gaat is hoe verwelkom je, hoe open je, hoe stap je over de drempel.

"Ik volg onbewust een bijna biologisch-organische gedachte: je kunt de wind zien als iets waartegen je optornt; of je kunt de wind zijn gang laten gaan en wachten waar hij de verzameling bijeenblaast. Ik benut wat er is; ik hoef niet iets kunstmatig te implanteren. Als je oog hebt voor het talent dat er is, raap je op wat de lokale wind bijeenbrengt. Ik activeer het bestaande vermogen tot beweging."

Omdat Roosen meebeweegt met de Ander die ze op haar weg tegenkomt, wordt de beweging een ontmoeting en uit die zachtmoedige botsing ontstaan de verhalen. Ze verzamelt reflecties die ons steeds meer en beter vertellen wat een mens is. Ze woont en werkt in de wijken, raapt er verhalen op en geeft die terug aan die wijken in de vorm van een performance, installatie of voorstelling. En in die ontmoeting ligt een wereld die kleurt van argwaan naar verlegenheid, van terugtrekken naar tegemoet komen. Van ongemak naar inzicht. En dan kan er in zo'n ontmoeting met de Ander een vonk overslaan.

Als nomade trekt Roosen door het leven en staat open voor alle ervaringen: ze is een betrokken bemoeial. Ze eigent zich haar gedachtegoed niet toe, ze dient het. Ze verhandelt haar bezieling niet, ze inspireert en schenkt weg. Ze brengt in beweging wat er al is. Daar waar het zaad in de bodem valt, waar ontvankelijkheid ontstaat, kan het ontkiemen en geadopteerd worden door Anderen. Daardoor ontstaat er een nieuw pad: van centrum naar wijk, van wijk naar theater en van de stad weer terug met tramlijn 7 naar de kraakmoskee. Daarna, met voortdurende zorg water gegeven en bemest, schiet het wortel en vertakt. De methode Roosen is duurzaam.

Bewegen is onbegrensd en begint lokaal en persoonlijk. Roosen volgt daarbij een onconventionele route: "Letterlijk: op de fiets stappen, naar een wijk gaan en deur voor deur aanbellen. En dan vragen stellen, uit belangstelling zonder vooroordelen". Doorbemoeien, oprapen en handelen. Zo bouwt Roosen aan een uitzonderlijk netwerk dat uitstroomt tot in alle haarvaten van de stadswijken, van buurtcentrum Vrouw en Vaart in Osdorp tot aan Toneelgroep Amsterdam (TA), van de buurtmoskee in Leiden tot aan het Blijf van mijn Lijfhuis in Groningen. Niet dat ze zich dat voorneemt, het dient zich aan. Ze stapelt en uit het een volgt het ander: in een natuurlijke dynamiek rijgen de projecten zich aaneen als één groot dagboek.

Adoptie als voorbeeld: Adoptie als researchmethodiek dringt direct en effectief door tot in de levens van bewoners en makers. Het betekent letterlijk een tijdje inwonen bij gezinnen; een trap opklauteren die anders kraakt, een bed openslaan dat anders ruikt. Na afloop blijkt dat levens zijn veranderd omdat je hebt ervaren dat er geen Ander is. Zo begon *Adoptie* als methodiek. Van daaruit bewoog het verder, dieper, naar het *Adopteren van de verhalen met zijn bewoners* in de theatervoorstelling *Zina neemt de Wijk*. En van daaruit werd het tuinhuis en de huiskamer onze speelplek en de wijk het nieuwe podium. Zo ontstond *#MOES* en daarna de *WijkSafari* waarbij het publiek een middag lang in een theatervoorstelling woont. Adopteren is het werkwoord geworden dat FE tekent: fundamenteel delen, samen dragen. De gevestigde gezelschappen zien in *Adopteren* een mogelijkheid tot inspiratie. Daarnaast betekent adopteren meenemen: het ene project is de voedingsbodem voor het andere.

Vier jaar geleden schreef Roosen dat ze met FE wilde “doorbeuken op de weg. Research doen. Voorstellingen en concepten ontwikkelen. In fel, intens contact met de migranten. Instant. Uitgaand van de noodzakelijkheid in het moment, met dat, wat natuurlijk voor handen is. Zo zou ik graag mijn werkwijze vervolgen en verder ontwikkelen.” We zijn de wijken in getrokken en hebben de bruggen geslagen. We stuurden samen met onze vaste researchpartner Zina (het Kunst en Cultuur Platform voor Zachtmoedige Confrontatie van het Dagelijkse soms Rauwe maar Wonderschone Leven) ons laboratorium aan (zie punt 4). Zo zijn we gaan oogsten. Ons gedachtegoed, onze researchmethode en onze theatrale concepten worden nationaal en internationaal geadopteerd. Zo ontstaat ons werk, zo evolueert ons repertoire en bouwen we aan een oeuvre.

- In 2010 richtte Roosen als voorzitter van de jury van het Theaterfestival (TF) de *WijkJury* op, waarbij allochtone wijkbewoners het gevestigde theater bezochten en jureerden. Het merendeel was nog nooit in het theater geweest, laat staan dat ze de prijs van het kaartje konden betalen. Die eerste *WijkJury* uit 2010, die na afloop van geen ophouden wilde weten, is inmiddels geadopteerd door TA en beweegt mee op de stroom van het gezelschap. De tweede *WijkJury*, die ook wilde doorgaan, is geadopteerd door en volgt een verdiepingstraject bij Stadsschouwburg Amsterdam (SSBA) en Frascati. De actief jurerende *WijkJury* wordt nog altijd georganiseerd door het TF en FE. Andere steden hebben het concept geadopteerd: de *WijkJury* Utrecht is gestart vanuit Stadsschouwburg Utrecht (SSBU), de *WijkJury* Rotterdam is in voorbereiding. Alle *WijkJury*'s blijven onder inhoudelijke auspiciën van FE.
- *Adoptie als researchmethode die leidt tot voorstellingen met bewoners* wordt als specialisme nationaal en internationaal gevraagd, daarom zijn wij er zelf steeds opnieuw direct bij betrokken. De methodiek overdragen is belangrijk en tegelijk kunst en ambacht op zich. Wat wij logisch zijn gaan vinden is nieuw voor anderen.
- Bij FE geen kapitaalvernietiging. We voelen ons geen “eigenaar” van onze concepten maar willen ze doorgeven en doorontwikkelen. Het zijn steeds weer nieuwe producties, omdat ze van vorm veranderen of doorontwikkelen, zoals de *Geweld Verhalen Karavaan (GVK)*, *Mam in Performance of to the You I call the Other*.
- Zoals landen een paviljoen neerzetten op de Biënnale, zo willen wij een wijk of een stadsdeel uitlichten en als podium tonen. Vanuit *Adoptie als Researchmethode* ontwikkelden we in 2011 een pilot voor de *WijkSafari Sloterveer* (2012) en de *WijkSafari Utrecht* (2013), die een dak gaat leggen over Utrecht Overvecht. En dat blijven we doen. Tegelijkertijd willen we de grote huizen zoals de schouwburg verleden zich te openen als grootse buurthuizen van de stad. We gaan de zachtmoedige botsing met het establishment organiseren met *De Oversteek*. Vier jaar geleden hadden we niet durven denken dat een stroom van honderd wijkbewoners daadwerkelijk de schouwburg in het land zou gaan bewonen en beslapen. Maar het gaat gebeuren, in coproductie met TA. *WijkSafari* en *De Oversteek* zijn twee tegengestelde bewegingen vanuit twee verschillende publieksgroepen met eenzelfde intentie, die leiden naar dezelfde plek aan de horizon.
- De beweging blijkt groter en groter te kunnen, als we hem volgen, als we hem sturen en blijven voeden. We gaan door met het stapelen van het vergaarde, we gaan door met het in volle vaart bestormen van de ongeijkte paden; we beuken door op die weg (zie uitwerking bij activiteitenbeschrijving per circuit).

3. positionering

“Soms zie je iets in iemand wat je nog niet eerder had gezien. Als je het eenmaal hebt gezien, kun je het daarna nooit meer niet zien.” Nazmiye Oral

Het vermogen om te zien is overal maar wordt niet altijd door iedereen opgemerkt. Doordat Roosen met de eenvoud van het kind zegt: “Kijk.....!” kijk je met haar mee, kijk je over een drempel en verandert je blik. “Zo gaat het gewoon.” Wanneer je jezelf zoals Roosen het meest op je gemak voelt als dienaar van je gedachtegoed en vanuit het onbegrensde kunst wil maken, word je makkelijk dienstbaar aan anderen die zich begrensd weten. “Als schouwburg kun je geen buurtbewoner worden. Door in adoptie te gaan in de wijk kan ik dat wel en ik hou ervan die oogst mee terug te slepen naar de stad.” Roosen werkt vanuit die verwantschap en voelt zich daar op haar plek. Ze voegt iets toe, is complementair, ook al komt ze soms als een wervelwind binnen. Er schuilt nieuwsgierigheid én ongeduld in haar. Roosen wil niet exclusief focussen op één ding of één vorm. Daarom vind je haar in de periferie. Ze is gevoelig voor de mensen die zich ophouden aan de rand van de maatschappij en die niet weten hoe de bestaande kunstvormen te betreden. Dat maakt haar aantrekkelijk voor die groep mensen en tegelijkertijd ook voor hen die zich begrensd weten door hun kunstvorm. Roosen dringt door tot dat gedeelte van de bevolking dat andere collega-makers minder makkelijk bereikt: de Ander.

"In 2009 speelde TA *Rocco en zijn broers* naar de film van Visconti. Het verhaal vertelt over een gezin dat uit het verarmde Zuiden van Italië naar het rijkere Noorden verhuist en alle ellende die daarmee gepaard gaat: een sociaal realistisch drama. Roosen maakte in dat kader twee installaties over migratie: Living Objects 1 en 2. Voor 1 verplaatste ze het theehuis uit de wijk naar de schouwburg. In de rondgang van het theater speelden Marokkaanse mannen tric-trac en volgden de moskeedienst via een transistor radio. Living Objects 2 bestond uit een groep wijkbewoners die in formatie, als een levend beeld, de voorstelling bezocht. Niet alleen wilde Roosen de Amsterdamse Rocco's meenemen naar de schouwburg, een plek waar een gefingeerde werkelijkheid bestaat, om die in aanraking te laten komen met de realiteit, maar vooral ook om elkaar de vraag te stellen: hoe kijken we tegen elkaar aan? En het werkte. Omdat de mensen die eraan meededen (de echte en gespeelde Rocco's) een authentieke urgentie met zich meedroegen: zie mij. Eén van de acteurs zei later: 'Ik zag hoe zij de inhoud van het stuk meebeleefden. Wij spelen deze mensen, dacht ik en betrapte mij erop dat ik me hen tijdens ons repetitieproces niet zo had ingebeeld. Ondanks dat ik me verdiep in mijn personages, realiseerde ik me dat ik deze medelanders niet ken."

De Ander is afkomstig uit een andere maatschappelijke of economische laag, uit een andere cultuur of heeft een andere religie. Veelal zijn dat migranten. Dat is een groot gedeelte van ons publiek. Daarnaast is er de autochtone theaterbezoeker. FE wil mensen die hetzelfde gebied bewonen bij elkaar brengen: "hé, jij bestaat ook!" en "we zien elkaar, we wonen samen". Dat werkt overigens naar twee kanten: voor de wijkbewoner is de SSBA de Ander. Een bezoeker van de *WijkSafari* Slotermeer zei na afloop: "ik ben in het buitenland geweest."

Roosen voelt zich verwant met Merlijn Twaalfhoven omdat hij vanuit de klassieke muziek dezelfde beweging maakt als FE. Beiden werken met niet-ingewijd publiek. FE coproduceerde de afgelopen jaren twee keer met hem in het Al Quds Festival Oost-Jeruzalem.

FE werkt samen met tal van organisaties binnen en buiten de podiumkunsten (zie deel B voor kleinere niet minder belangrijke coproductanten).

- Zina is structureel researchlaboratorium en coproductiepartner (zie punt 4).
- TA is alliantiepartner en streeft gezamenlijke artistieke werking na. Adopteert de *WijkJury*. Is partner in *De Oversteek*. En Roosen regisseert een grote amateurproductie bij TA. Ook levert het gezelschap zakelijke ondersteuning (Winfred Voordendag), verzorgt de personeelsadministratie en de boekhouding. De afdeling marketing en publiciteit geeft materiële en personele ondersteuning.
- Toevluchtsoord is coproductiepartner in drie specifieke projecten. Dat krijgt vorm middels researchcontacten, speelplekken op locatie in Groningen en het schrijven van subsidieaanvragen. Toevluchtsoord genereert een groot deel van pers- en publieksaandacht.
- SSBA, TF, Frascati, SSBU en Theater Kikker zijn onze partners voor de *WijkJury*.
- SSBU en Vrede van Utrecht voor de *WijkSafari* Utrecht.
- Vrije Universiteit Amsterdam (directeur departement neurologie/Alzheimercentrum Philip Scheltens) is vaste onderzoekspartner.
- Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (AHK). Elk jaar participeert een klas studenten in een project van FE.

4. ondernemerschap

"Neem nou bijvoorbeeld *Mam*. Ik werd gebeld door Philip Scheltens van het Alzheimercentrum van de VU of ik niet een monoloog kon schrijven over mijn moeders Alzheimer. Hij ervaart mij als een bekende Nederlander en dat leek hem publicitair aantrekkelijk. Dat leverde mij het idee voor de film *Mam*. Toen die klaar was belde ik het IDFA; bleek het ná de sluitingsdatum te zijn. Maar ja, stuur toch maar op; en de film kwam alsnog door de selectie. Daar kreeg de film vijf vertoningen, waar de zorgcentra van hoorden. Die belden mij weer. Een zorgmanager zei "zou u het hier kunnen vertonen voor het personeel?" Ik daar naar toe. Ik kijk rond in zo'n centrum. Ik denk, wat heb ik nodig? Kan ik hier verduisteren, ja. Er is een verhoging, er staan stoelen, hop de eetzaal van het zorgcentrum is podium geworden. Hoeveel zorgcentra zijn er in deze stad, hebben jullie een nieuwsbrief? Niks marketing, ik gaf twee stuivers uit en 186 man in de zaal. Daarna had ik 10 zorginstellingen op mijn dak."

Ondernemerschap was er eerst, toen was er subsidie. Niet andersom. Roosen kent niet anders dan dat ze de eigen broek ophoudt. En dat heeft ze dan ook gedaan tot 2008. Het ondernemerschap kreeg ze mee van haar vader. Maar ze kon het niet meer alleen doen; het maakte haar en de onderneming te kwetsbaar. Roosen zit zelf, als performer, in vrijwel alle projecten. Daarom is (nomen est omen) Female Economy opgericht met in het KVK-register als ondertitel een citaat van Hélène Cixous "come near, just come to me." Dit als nieuwe economische gedachte. In 2008 vroeg FE dus voor het eerst subsidie aan. Daarmee maakten we nieuw repertoire, op nieuwe locaties, met nieuwe makers voor een nieuw publiek. In elk project en altijd waren deze ingrediënten aanwezig. En dit zijn nou net de gebieden waar geen geld zit: dat desondanks de inkomstenquote is behaald, is een wonder. Of nee: goed ondernemerschap.

- Zina is structureel researchlaboratorium en coproductiepartner. FE staat aan de bron, is betrokken bij het maakproces en voert de eindregie. Zina is het laboratorium voor de research en het wijkwerk. Zina en FE zijn zelfstandige en onafhankelijke stichtingen, de financiële bron is gescheiden: Zina vraagt subsidie aan bij de Gemeente Amsterdam, FE bij Fonds Podiumkunsten.

- De alliantie met TA werkt complementair: zowel vanuit artistiek oogpunt (beide doen waar ze goed in zijn) als uit ondernemingsdrift (houdt de overhead laag).

Projecten waarvoor geen subsidie wordt aangevraagd bij Fonds Podiumkunsten

- Zorgverzekeraar Menzis (Roger van Boxtel, Richard Lancee) adopteert de documentaire *Mam* en ook de theatrale uitwerking *Mam in Performance*: schrijft met ons een aanvraag voor financiële bijdrage uit het zorgcircuit, ontwerpt een conferentie met vertoning *Mam* en Roosen als forumlid.
- *Gesluierde Monologen* begon als een onderzoek (interviews met Moslimvrouwen over sensualiteit), ontwikkelde tot een nieuwe tekst en voorstelling in Nederland (de eerste *Gesluierde Monologen* was in 2003), via vier vertalingen inclusief voorstellingen (Duits-Berlijn. Turks-Ankara. Engels-New York, Yale, Boston. Frans-Brussel, Avignon, Parijs) naar een financieel onafhankelijk project, geproduceerd door LP Productions in Frankrijk. *Les Monologues Voilés* speelde in 2011 drie maanden in Parijs.
- Boudewijn Poelmann van Novamedia/Holding Nationale Goede Doelen heeft toegezegd dat FE een aanvraag kan indienen voor een structurele financiële bijdrage aan een speciale projectleider voor de ontwikkeling van de internationale *Gesluierde Monologen*.
- De *WijkJury* wordt door anderen geadopteerd. Voor beide projecten levert Roosen artistieke input zonder uitgaven, daar tegenover staan inkomsten.
- De *Tafel van Zina*, een klein cateringbedrijf voor en door vier gesluierde vrouwen, door Roosen uit maatschappelijke woede opgericht (zonder geld van het Fonds Podiumkunsten, wel met Roosens artistieke bemoeienis) is inmiddels zelfstandig en begint quitte te draaien.
- Een deel van de speelbeurten van *Hetty & George* en *De Oversteek*.
- *Beauty Verhalen Salon*, een coproductie met Zina.

FE vertoont zich, net als Roosen zelf, als nomade. Van zorgcongressen tot buurthuizen, van reguliere podia tot aan huiskamerpodia. FE gaat waar de wervelwind het lokaal verzamelde bijeenblaast. Het eerste contact verloopt altijd persoonlijk, lokaal en projectmatig. Van daaruit wordt de beweging in gang gezet, ontstaat een olievlek: of het nu gaat om partners, coproducties, ondersteuning of publiek. Het onderhouden van deze persoonlijke relaties en de daaruit volgende acquisitie is een tijdrovend en intensief proces. Er is inmiddels grote expertise en een groot netwerk opgebouwd. De structurele samenwerking met het maatschappelijk werk en de maatschappelijke instellingen is bijzonder en duurzaam. Voor elk project worden, via de partners die meestal direct betrokken zijn bij de locaties, ambassadeurs geworven en ingezet. Zij zorgen ervoor dat het publiek uit alle geledingen van de bevolking ook echt komt. Daarbij is de ambitie om de diverse publieksstromen te vermengen en niet apart te houden.

Het bereiken van de Ander die niet of nauwelijks naar theater gaat, vaak omdat hij het kaartje niet kan betalen, vergt extra inzet en een totaal andere benadering dan via de reguliere theatermarketing. We ontwikkelden de Robin Hood gedachte: de 'rijke' medemens betaalt het kaartje voor de Ander die dat niet kan betalen. Zo wordt het publiek actief aangespoord om voor iemand Anders te betalen en is zelf verantwoordelijk voor diversiteit.

FE heeft de afgelopen jaren het publiek/de doelgroep projectmatig benaderd. De komende jaren willen we dit strategischer doorvoeren en het publiek meer binden aan FE als geheel dan aan het afzonderlijke project. Samen met de afdeling marketing en publiciteit van TA wordt deze visie uitgezet.

Cultural Governance

De Stichting FE houdt zich aan de Code Cultural Governance en heeft gekozen voor het bestuursmodel. Adelheid Roosen is algemeen directeur en het bestuur, bestaande uit Femke Halsema (voorzitter), Marian van Amesfoort (penningmeester), Naema Tahir (secretaris), Hans Dowit en Peter Delahay, zorgt voor goed bestuur, adequaat toezicht en transparante besluitvorming.

5. spreiding

Roosen is Amsterdams. In die stad hebben we wortel geschoten. Het had ook een andere vruchtbare bodem kunnen zijn. De samenwerking met Zina en TA is van onschatbare waarde en geeft FE directe Amsterdamse roots. De activiteiten van FE hebben een nationale spreiding, bereik en spin-off. Daarnaast werken we internationaal: zowel met eigen reisvoorstellingen als met buitenlandse versies van onze concepten.

“Adelheid Roosen ne juge, ni ne condamne. Elle souhaite simplement “ouvrir les portes du dialogue” au plus grand nombre et y parvient grâce a beaucoup de sensibilité et un sens de l’humour ravageur. Elle bouscule les préjugés, balaie les tabous tout en évitant l’écueil du manichéisme.” Recensie Les Monologues Voilés 07.11.2011 Le Figaro

6. innovatie

FE inspireert en vernieuwt de blik van de sector op het bereiken van de Ander. Zowel als publieksgroep voor theatervoorstellingen, als ook in het kader van sociale cohesie. "Roosen is de gedroomde bruggenbouwer tussen de Westerse en Islamitische wereld" volgens TA. Door FE ontwikkelde concepten worden door het veld geadopteerd.

De *WijkJury* is geadopteerd door meerdere theaters en gezelschappen. En vindt in andere steden buiten Amsterdam navolging.

De (digitale) uitgave van het boekje *De Keuze van de WijkJury* (zie bijlage), waarin de werkwijze van Roosen wordt beschreven, is onder de hele theatersector verspreid en wordt ervaren als vernieuwend voor de sector. Daarnaast wordt de *Adoptiemethode* nationaal en internationaal geïmplementeerd. Het Noord Nederlands Toneel (NNT) nam de *Adoptie* over om drie achterstandswijken in de stad Groningen bij het theater te betrekken en voert sindsdien een actief uitnodigingenbeleid in de wijken en zet de Robin Hood gedachte in.

FE ontwikkelt haar visie ook bij jonge, nieuwe makers, zowel onder migrantenmakers (nu wederom drie in de *WijkSafari*), als bij de AHK (acteurs en productieleiders), als via mentoring bij St. Cultuur-Ondernemen.

Er is sprake van een heuse *Methode Roosen*, die onze blik op de Ander en de werking van het theater voorgoed heeft veranderd.

B. beschrijving van de activiteiten per podium circuit 2013-2014

In de begroting is voor *alle* activiteiten uitgegaan van complexiteit 2 (zie toelichting begroting). Indien de werkelijke complexiteit van een activiteit afwijkt, wordt daar hieronder kort op ingegaan.

podium circuit klein

1. *WijkSafari* (Slotermeer 2013, Utrecht Overvecht 2013, Cyprus 2014)

Zoals landen een paviljoen neerzetten op de Biënnale, zo willen wij een wijk of stadsdeel uitlichten, arceren en als podium tonen. Woongebieden die op beleidstafels bedacht worden, ontwikkelen zich in werkelijkheid anders. Wij creëren een woongebied van levensverhalen en levensrealiteiten die theaterwerkelijkheid worden. Het publiek woont een middag lang in een voorstelling. Vanuit deze gedachte gaan we een aantal voorstellingen bouwen onder de verzamelnaam *WijkSafari*. Uitgangspunt is de researchmethode van de Adoptie, die daarna getheatraliseerd wordt. Dit concept ontwikkelt in vorm en inhoud want we wonen en werken in nieuwe wijken, bij nieuwe adoptieouders en nieuwe medespelers. De voorstelling *WijkSafari* vlecht een verbinding tussen bewoners onderling, stuurt de beweging van centrumbewoners naar de wijk zodat deze eindelijk wordt gezien door de stad. In onze ogen is daarmee achterstallig 'kraambezoek' afgelegd en gevierd: de wijkbewoner kan zich 'stedeling' gaan voelen. Deze publiekskruisbestuiving is één van onze doelen en heeft een meerwaarde: als de mens een nieuw territorium heeft betreden, 'kent' hij het en wil terugkeren. Het concept *WijkSafari* wordt in diverse wijken (Slotermeer), steden (Utrecht- Overvecht), maar ook landen (Cyprus i.s.m. Stichting Walk of Truth) steeds opnieuw ontwikkeld.

concept, werkwijze, productie

Aanbellen - Alles begint bij aanbellen. Letterlijk op de fiets stappen. Van stagiair tot zakelijk leider trappen we diep de wijk in, deur voor deur langs de huizen. Op de thee in de moskee, een koffie bij de buurtkapper. En vragen zonder vooroordeel: 'Hoe houdt u uw haar zo mooi? Waar zijn uw ouders geboren? Hoe gaat u om met tegenvallers?' De stad is ons speelveld, de fiets is ons zwarte paard. We brengen de wijk opnieuw in kaart vanuit het perspectief van de bewoners: Waar zitten de hangouderen? Welke plekken mijdt u uit angst? Bij wie ligt de trots van de wijk? We blijven daarbij geen buitenstaander maar laten ons door dezelfde verlegenheid buitelen als de buurtbewoners. Door de Adoptiemethode zijn de banden niet tijdelijk. Wij zijn geen toeristen meer. Wij horen daar.

Adoptie - Vervolgens transformeren we van bezoeker naar familielid doordat alle medewerkers, ook de producent, in Adoptie gaan bij verschillende gezinnen. We horen in deze fase inmiddels bij de wijk, worden herkend en aangesproken op straat. Elke speler ontwikkelt nu een scène voor de voorstelling met zijn adoptiegezin. De adoptieouder is daarbij onmisbaar want hij of zij zal in de voorstelling de gids zijn van zijn/haar eigen levensverhaal. Ook de lokale economie, van Rabobank tot bakker Ali, zit te springen, zo blijkt, om meer contact met bewoners en publiek. Daarom betrekken we de lokale economie bij de voorstelling.

Voorstelling - In de laatste fase maken we met onze adoptieouders, de buurtpolitie, begeesterde vrijwilligers en de lokale economie, een groot werk dat alles zichtbaar maakt. Daarin doorbreken we vaste aanduidingen: de bezoeker kan even speler worden, de gast een gastheer, de luisteraar verhalenverteller. De tijd is rijp om deze mega röntgenfoto aan de buitenwereld te laten zien. Het resultaat ondergaat de toeschouwer als een expeditie door mensenlandschappen.

Publiek - De avond vóór de voorstelling krijgt elke bezoeker een telefoontje van een speler met een adres waar je de volgende dag mag aanbellen. Je loopt een straat in waar je nooit eerder hebt gewandeld, je stapt over de drempel van een huis dat je niet snel zou betreden en zakt op een bank die jij beslist niet in je woonkamer hebt staan. Zo creëren wij een hyperrealiteit waarin intense ontmoetingen mogelijk worden gemaakt. Waarin realiteit overgaat in theatrale beelden en de toeschouwer gaandeweg gaat twijfelen, niet wetend of zijn leven even een 'echt' onderdeel uitmaakt van deze 'levende voorstelling' of dat hij getuige is van een beeld dat in scène is gezet.

Een voorbeeld van een publieksroute uit de voorstelling in Amsterdam Slotermeer

De Safari begint bij Halima, waar je half liggend op de Marokkaanse sedari, kijkend naar de blauwe mozaïeken muur met de Islamitisch geometrische patronen, een warme lunch eet. Haar echtgenoot Dries tuurt nieuwsgierig om de hoek en schuifelt binnen op zijn goed ingelopen leren puntsloffen. Hij pakt teder zijn ud van de muur en begint op de rand van de bank het snaarinstrument te stemmen. Deze muzikale familie, dol op samenzang, ziet in het publiek de mogelijkheid om een koor te vormen. Halima daagt uit en begint, samen met onze speler, de scène. Dan volgen we haar naar buiten en stappen een straat verder door een onopvallende deur naar binnen. Ineens sta je middenin een groenteparadijs. Het blijkt de achteringang te zijn van een naburige winkel. Het is het dagelijkse olifantenpad van Halima om door de winkel heen te steken en zo sneller op de Burgemeester De Vlugtlaan uit te komen. De tocht voert langs onvermoede plekken. Bij de Mariakapel in de Akbarstraat tref je een groep vrouwen aan, gelovigen en ongelovigen, waaronder Ferdousi en Malika, die de maagd Maria aanroepen voor steun en kracht. De vrouwen delen hun gebed, open en bloot op straat in een *flashmob*: één van de vrouwen begint aan een dans, gevolgd door nog een vrouw, en nog één, en nog één, tot het publiek in een choreografie staat van dansende vrouwen op het zebrapad. Stipt tijdens de oproep voor het middagebed stap je de moskee in. In het gedrang word je omarmd door tientallen gelovigen die bijeenkomen voor het gebed, om

daarna in de lachende ogen te kijken van de voorzitter die je Turkse thee schenkt, terwijl je de andere heren hoort bidden in de verte. Verder voert de tocht door Sloterveer. Je loopt door korte scènes op een Aldo van Eijk-speelrek, er klinkt een zoetgevooid stem uit een auto die je klem rijdt op het trottoir. Een vrouw in boerka zingt jou een liefdeslied toe. Een deel van de theaterroute voert langs stadstuinen en architectonisch bijzondere gebouwen. Op andere delen word je van de ene locatie naar de volgende 'gedragen', door een groep van twaalf Marokkaanse jongeren. Zij komen aangescheurd op scooters in een choreografie van Marco Gerris (ISH), laten het publiek achterop plaatsnemen – "stevig uw armen om mij heen slaan mevrouw" – en op weg naar de volgende plek vertellen de jongens waar ze zijn opgegroeid. Je wordt afgezet bij Hassan, die zijn geliefde stadskippen alle acht bij naam kent. Je eet het dagelijks brood van de wijkbewoner of drinkt een Hollandse jenever om vervolgens te worden meegetroond naar de zolder waar je walnoten mag breken terwijl de speler en bewoner in een theatrale tekst het verhaal vertellen van een jeugd in de oorlog; het verhaal van een meisje dat nooit de plek van haar in de oorlog omgekomen broertje kon en kan innemen. Uiteindelijk belandt het hele publiek in broedplaats De Vlucht alwaar een foyer is ingericht met lange tafels voor een totaalontmoeting.

WijkSafari op Cyprus

In 1974 vielen de Turken Cyprus binnen. De Cyprioten hebben hun huizen in allerijl verlaten en dachten na een aantal dagen weer terug te keren. Hun bedden lagen nog open geslagen en de thee stond nog dampend op tafel. Maar zij zijn nooit terug gekeerd. De huizen werden en bleven bezet door de Turken. Twee Cyprioten kwamen kijken naar *Zina neemt de Wijk* (2010 Groningen) en *#MOES* (2011) en vroegen om methodiekoverdracht. We gaan naar Cyprus en stellen een lokaal researchteam samen van Griekse en Turkse Cyprioten. De eindregie wordt door ons gevoerd i.s.m. Cypriotische en Turkse kunstenaars (in Nicosia, zowel aan Turkse als Griekse zijde). St. Walk of Truth, coproducent, zet kunst en cultuur in als verbindende schakel in conflictgebieden en wil dat FE/Nederland daarbij een prominente rol speelt. **complexiteit** Zeer complex. In de voorbereidingskosten: lange voorbereiding, veel mensen, ieder adoptiegezin is een productie op zich. In Cyprus helemaal omdat de adoptie in dit gespannen politieke klimaat intens zal zijn. De uitvoeringskosten zijn hoog (set-dressen van de omgeving, huren vervoer, gebruik van diverse media).

verkoop, speelplan, periode

- Amsterdam-Sloterveer (reprise) coproductie met Zina, Sloterveer | voorbereiden jan-feb 2013 spelen maart-april 2013 | **10** speelbeurten
- Utrecht-Overvecht coproductie met SSBV, Vrede van Utrecht en Zina | voorbereiden mei-juni 2013 juni-juli 2013 | **20** speelbeurten
- Cyprus-Nicosia coproductie met Zina en St. Walk of Truth | voorbereiden 2013 spelen voor- of najaar 2014 | **7** speelbeurten

doelgroepen • Wijkbewoners • Bedrijven in de wijken en daarbuiten • Welzijnswerkers, politieke bestuurders, politie, woningcorporaties, sociaal maatschappelijke instanties • Medewerkers gemeente, stadsdelen • Amsterdammers/Utrechters die een buitenwijk van hun eigen stad willen leren kennen • Theaterliefhebbers • Liefhebbers van locatietheater, festivalpubliek (Over het IJ, Oerol, Parade etc.) • Bewoners van zowel de Turkse als Griekse kant van Nicosia • Alle contacten van Stichting Walk of Truth.

2. Geweld Verhalen Karavaan (GVK) (2013 en 2014)

artistieke beschrijving GVK is een in 2011 ontwikkelde audio|video-installatie over huiselijk geweld in elf portretten waarbij het publiek (actief) inbelt om een levensverhaal te horen vergezeld van beelden. De toehoorder staat als het ware op een 'open binnenplein' tussen 11 telefooncabines en is niet enkel publiek maar ook getuige. Op het 'plein' tussen de cabines hoort men flarden van monologen, live gesproken door zowel acteurs als burgers in kwestie. We interviewden mannen en vrouwen uit TBS-klinieken tot aan Blijf van mijn Lijfhuizen. De portretten zijn door de betrokkenen zelf ingesproken. In 2012 worden de Engelse vertalingen van een aantal monologen in GVK opgenomen.

productie Coproductie met St. Toevluchtsoord, Zina, Skanfonds. GVK toert met minimaal één performer en een groep ambassadeurs: dat zijn onze ervaringsdeskundigen die zorgen voor de tamtam voorafgaand aan en publieksbegeleiding na afloop van GVK.

verkoop, beoogd speelplan Toert langs gerechtsgebouwen, scholen, ziekenhuizen, vrouwencentra, gemeentehuizen, moskeeën. Ook op aanvraag. De verkoop wordt geprofessionaliseerd door actieve acquisitie en een projectleider. Ook dit project vraagt steeds om een bezoek voorafgaand aan de locatie omdat het geen reguliere podia betreft.

planning periode Doorlopend in 2013 en 2014 | **20** speelbeurten totaal in 2 jaar.

3. Van Mohammed naar Truus (2013)

artistieke beschrijving Transgenderisme verdient een fundamentele plek op podia. Het raakt aan het wezen van het 'zijn'. Waar de één zichzelf ervaart als 'zo ben ik geboren' (lees: gezond, want dit ben ik), ervaart de andersdenkende het als een 'ziektebeeld' dus als iets dat te verstoten is (lees: verstoten is gezond). Dit onderwerp raakt de verschillende culturen en religies. Op 15 oktober 2011 organiseerden we een conferentie/reading waarin drie transgenders een eerste aanzet van hun levensverhaal lazen. Dit

was een eerste research naar zowel transgenders als publiek. De dag was zeer geslaagd, vandaar de vervolgstap.

werkwijze en productie Coproductie met Vrouwenopvang Nederland, Zina en Toevluchtsoord. We interviewen in en om Amsterdam, Groningen en internationaal. Een theatervoorstelling in de stad, op locatie, in de wijken en door het land met een mix van transgenders (burgers) en spelers uit verschillende culturen.

speelplan In Amsterdam (bevestigd), Groningen (bevestigd) en op aanvraag.

planning periode Voorbereiden dec. 2012 - jan. 2013 | première feb. 2013 | **13** speelbeurten.

4. Vrouwen in de Verkoop (2014)

artistieke beschrijving Een voorstelling over vrouwenhandel in samenwerking met slachtoffers van vrouwenhandel. Gespeeld door professionele acteurs en vrouwen die aan de handel ontsnapt zijn. Dit thema heeft dezelfde urgentie als de voorstelling *Van Mohammed naar Truus*.

werkwijze en productie Coproductie met Toevluchtsoord en Zina.

planning periode Voorbereiden en spelen winter 2014 | **11** speelbeurten.

doelgroepen voor zowel GVK, *Van Mohammed naar Truus* als *Vrouwen in de Verkoop*

• De achterban van onze coproducenten Zina, Skanfonds, Toevluchtsoord, Vrouwenopvang Nederland worden benaderd via hun eigen communicatiekanalen • Medewerkers rechtbanken, juridische sector, politie, scholen, gezondheidszorg, vrouwencentra, vrouwenopvang (Blijf van mijn Lijf huizen), gemeenten, woningcorporaties, politiek, moskeeën, belangenverenigingen en welzijnsorganisaties • Liefhebbers Adelheid Roosen (*Gesluierde Monologen, Is.Man*) • Bezoekers tentoonstellingen, festivals, buurtcentra, conferenties.

5. Hetty & George (2013)

artistieke beschrijving Toen Adelheid Roosen en George Groot door middel van improvisaties een toneelstuk maakten, *Tergend Langzaam Wakker Worden* (1990), begrepen zij meteen dat dit voor hen de ideale manier van werken was. Met een duidelijk uitgangspunt de vloer op gaan en zien wat er ontstaat. Later herhaalden zij deze werkwijze in *In de Schaduw van de Zon* (1994) en *Zina neemt de Wijk* (2010). Ook *Hetty & George* komt zo tot stand. De openbare zoektocht van een man en een vrouw naar helderheid: wat doet een mens met wat er op zijn pad komt waar hij niet om heen kan. Voor haar is dat het niet meer herkend worden door haar dementerende moeder. Voor hem is dat, door het overlijden van zijn vrouw na 40 jaar huwelijk, de latent aanwezige homoseksualiteit die zich openbaart. Ze bevragen elkaar. Alleen worden de klinkende woorden niet meer gehoord omdat het geheugen zich uitsluitend nog in het hier en nu bevindt. Wat wel begrepen wordt is de fysieke omgang met elkaar in het moment. En wat is dan 'waar'? De pijn van het misverstand dat niet meer kan worden geanalyseerd of de aanraking die nu tastbaar is?

complexiteit Laag. De meest reguliere theatervoorstelling van FE. We hebben meer speelbeurten dan we aanvragen omdat we er vanuit gaan dat dit budgettair neutraal kan. Bovendien vallen de productiekosten in 2012.

productie, verkoop, beoogd speelplan Coproductie met Bellevue Lunchtheater, tournee langs regulier theatercircuit wordt verkocht door FE en TA. Al veel belangstelling.

planning Gemaakt in winter 2012 | tournee in 2013 | 30 speelbeurten, waarvan **15** speelbeurten aangevraagd bij Fonds Podiumkunsten.

doelgroepen • Theaterliefhebbers • Liefhebbers Bellevue Lunchtheater • Liefhebbers Adelheid Roosen (*Mam, #MOES*: thema dementie/Alzheimer) • Zorginstellingen, specifiek: ouderenzorg • Mantelzorgers Alzheimerpatiënten, Alzheimerpatiëntenverenigingen en hun achterban, homoseksuelen en COC.

6. to the You I call the Other (2013 en 2014)

artistieke beschrijving De eerste editie van *to the You I call the Other* speelde in maart 2011 in Damascus. Met 20 studenten van de plaatselijke toneel- en kunstacademie gingen we in adoptie in de zorginstellingen. Het concept wordt opnieuw uitgevoerd in Jordanië, Egypte en Nederland. Uitgangspunt: ook de Alzheimerpatiënt wordt de Ander, zelfs al is het je hele leven je vader geweest. Roosen ontdekte dat de frictie eerder wordt veroorzaakt door de familie die de verandering niet kan accepteren, dan door de patiënt zelf. Wat is het verschil in een Arabische Wij-cultuur versus een Westerse Ik-cultuur? Hoe verhouden onze beider attitudes zich t.o.v. elkaar? Die ervaring gaan we theateraal vormgeven. Van, voor en met mensen met een geestesziekte. Het publiek wordt uitgenodigd om deel uit te maken van de voorstelling.

complexiteit Zeer complex. Omdat het buiten alle reguliere locatie opties valt. Ook hier wordt de adoptiemethode toegepast. Intensieve voorbereidingsperiode. De buitenlandse variant is nog intensiever en daarmee duurder. Daarvoor vragen we financiële ondersteuning van SICA en Ambassade.

werkwijze en productie Adoptiemethode door letterlijk in de zorginstelling te gaan wonen en de presentatie van daaruit te ontwikkelen. In Amsterdam hebben we dit project gedaan met Toneelschool studenten. De scholen in Arnhem en Maastricht willen we gaan benaderen voor eenzelfde traject.

verkoop en beoogd speelplan AMC Amsterdam wordt de eerste speelplek voor de Nederlandse versie in 2012. Verdere gesprekken lopen met andere gezondheidsinstellingen.

planning periode Nationaal: doorlopend in 2013-2014 | **10** speelbeurten | Jordanië: **7** speelbeurten 2013
Egypte: **7** speelbeurten 2014.

doelgroepen • Medewerkers zorginstellingen, ziekenhuizen • (Tijdelijke) 'inwonenden' zorginstellingen • Familie en vrienden van mensen in zorginstellingen • Bezoekers zorginstelling/ziekenhuis • Gezondheidszorg, verzekeringmaatschappijen, politie, juristen, politiek • NL: liefhebbers Adelheid Roosen • NL: studenten kunst- en theateropleidingen • in Jordanië en Egypte: studenten plaatselijke kunst- en theateropleidingen en hun families, Nederlandse (diplomatieke) instellingen, correspondenten voor NL media

7. Ik ben er al kapot mee (2014)

artistieke beschrijving Een *gesamtkunstwerk*: dat wat in 2012-2013 geraapt, gemaakt en verkend wordt, zal ons, met het politieke klimaat van dat moment, vertellen wat de volgende stap is. En eigenlijk wil Roosen, die trouw is aan haar methodiek van het rapen en verzamelen in het moment, het nu nog niet weten. Behalve dat het een *gesamtkunstwerk* wordt.

complexiteit Gemiddeld.

planning periode In 2014 **10** speelbeurten.

specifieke marketinginstrumenten

Binnen podiumcircuit klein is sprake van twee specifieke marketingtrajecten.

- Voor *GVK*, *Van Mohammed naar Truus*, *Vrouwen in de Verkoop* en *to the You I call the Other* (thematische voorstellingen op niet regulier openbare locaties) maken we gebruik van de communicatiekanalen van de partnerorganisaties en verwante instellingen; naast het gebruik van onze eigen kanalen. Uiteindelijk leidt dit tot uitbreiding van ons eigen netwerk hetgeen in het verlengde ligt van ons streven de diverse publieksstromen de komende jaren organisch te vermengen.
- Voor *Hetty & George*, *Ik ben er al kapot mee* en de *WijkSafari* (voorstellingen in openbare ruimten) werken we met een mix van reguliere marketing, nieuwe/doelgroepgerichte marketing en guerrillamarketing.

regulier

- Communicatiekanalen lokale gemeenten.
- Benaderen FE contacten van zorginstellingen en contacten die *Mam in Performance* hebben geboekt.
- Communicatiekanalen van deelnemende instellingen en podia.
- In buitenland ook contacten van de Nederlandse ambassade ter plaatse, persbericht aan buitenlandafdeling NL media.

nieuwe/doelgroepgerichte marketing

- Door de adoptiemethode ontstaat vanzelf een buzz in de directe omgeving van de zorginstelling en bij de families. Bezoekers van het ziekenhuis of de zorginstelling waar de performance plaatsvindt zullen er als vanzelf mee in aanraking komen.
- Ansichtkaarten van de *WijkSafari* verspreiden via lokale winkels, buurthuizen. In lokale krant en lokale radio en tv regelmatig terugkerende column van adoptieperiode tot en met speelperiode.
- Aanschrijven bezoekers *#MOES* via nieuwsbrief en direct mailing. Lokale/regionale mantelzorginstellingen en landelijke/lokale Alzheimerverenigingen en COC benaderen (aankondiging voorstelling via interne/externe nieuwsbrieven, sites, (vak)bladen). Indien nodig speciale actie uitzetten voor mantelzorgers (bijvoorbeeld korting of nagesprek).
- Onze ambassadeurs die wonen in alle steden waar we in adoptie zijn geweest.
- Uitwisseling van bezoekers van bijvoorbeeld *Oumi* in Bellevue: hen uitnodigen voor de *WijkSafari* op basis van hun intrinsieke interesse in de Ander en andersom onze *WijkSafari* bezoekers attenderen op de reprise van *Oumi*.

guerrillamarketing Welbeschouwd zou je onze hele marketingstrategie als guerrillamarketing kunnen beschouwen. Spontaan stapelen zich de ideeën en aanvragen gedurende onze beweging. Mond-tot-mond reclame maakt hier een zeer groot deel van uit, be there or be square!

Voor een project als de *WijkSafari* is de guerrillamarketing al verder uitgewerkt. Een campagne met knalroze huizenhoge teksten (quotes van adoptieouders) op gevels in de wijk, diezelfde quotes op linnen boodschappentassen voor de 'local celebrities' in de wijk, filmpjes met makers en adoptieouders (via social media en in tramlijn 7 naar Slotermeer), flash mobs scooterchoreografie.

podium circuit groot

1. *De Oversteek* (2014)

Als landen een paviljoen neerzetten op de Biënnale en we daar genietend wandelen, vraagt FE zich toch steeds af: 'en waar zijn de wijkbewoners?' Er ontwikkelt zich een volgende stap, een nieuw verlangen: *De Oversteek*. Een voorstelling die niet alleen adoptie toelaat, wijkbewoners betreft, professionals enthousiasmeert maar nu ook een vraag stelt aan de theaters. Aan de gebouwen, aan de beweging van publiek naar de gebouwen toe, aan de podiumkunsten als samenhang en de betekenis van schouwburgen voor een stad. Daarom *De Oversteek*.

Een tegenovergestelde beweging van de *WijkSafari's* vanuit exact dezelfde artistieke intentie in een volkomen nieuwe vorm.

Vanuit de Wijken zal een groep van honderd bewoners naar 'het establishment' trekken, door een theatervoorstelling heen lopen, in die voorstelling als beelden opduiken en de schouwburgen openen als 'huis' om letterlijk voor die avond en nacht tot aan de volgende ochtend te bewonen. Een trektocht vanuit alle hoeken van de stad naar dit theater om de overbrugging mogelijk te maken. Een viering van al die verschillende lijven bij elkaar, resonerend tot eenieder gaat slapen op dat podium in die theatrale nacht. Van wijkbewoner tot publiek tot professionele acteurs tot regisseur tot schouwburgmedewerkers en directies.

De Oversteek gaat over het denken en schouwen van mensen op weg naar en in theatergebouwen als landschap. En over het kunnen nestelen van een nieuw publiek in schouwburgen. Een publiek dat zich wel zou willen nestelen maar voor wie de gang naar de gebouwen toe te imponerend kan zijn. Mensen die nooit eerder naar theater gingen uit onwennigheid en nervositeit, mensen uit de lokale middenklasse die geen interesse hebben in het fenomeen theater maar die, als je ze spreekt, toch nieuwsgierig zijn. Mensen die je simpelweg mist als je zelf een theater of Biënnale bezoekt. Zouden schouwburgen ook een andere ambitie kunnen hebben? Zouden ze, en dit zonder verwijt, in plaats van meer zachte vloerbedekking niet meer bewoners willen ontvangen die er nooit komen? Dus hoe wordt een schouwburg de grootste haven van de stad voor iedereen die de muze nodig heeft? Is het niet fascinerend om de muren te slechten tijdens een voorstelling? En als onderdeel ervan.

In 2014 maakt TA in een regie van Johan Simons deze coproductie mogelijk. Simons maakt zijn eigen voorstelling. En wij maken daar doorheen *De Oversteek*. De architectuur van *De Oversteek* is een tocht van een roedel wijknomaden die elke dag als de voorstelling speelt aankomt bij de schouwburg, zich door de voorstelling heen beweegt en een aantal beelden maakt in die voorstelling. Welke beelden dat zijn en hoe vaak deze honderd lijven opduiken zal in overleg gaan met de regisseur.

Gedurende het slotapplaus als de acteurs danken en vertrekken, komen de nomaden weer op, vullen het podium, spreiden hun bedden en pakken hun koffers uit. Als in een choreografie maken de nomaden een tegengestelde beweging aan het vertrek van de TA voorstelling. De technici breken af, de nomaden nestelen zich. Vestigen zich op het podium om er de nacht door te brengen. Het publiek zal uitgenodigd worden en de gelegenheid krijgen om ook daar te logeren. Het hele ritueel van gaan slapen tot de laatste lamp uitgaat zal geregisseerd zijn, het publiek wordt daarin meegenomen als een gast die mag dromen. Het zal een zacht, groots ontmoetingsspel zijn van tasten, wiegen en onbedaarlijk lachen waarin minuten uren worden en alles langzaam donker wordt. Een nachtportier van de schouwburg zal aanwezig blijven in de schouwburg voor noodgevallen. En zo zal deze schouwburg een 24-uursplek worden, een doorgangshuis van bouwers en brekers, een ontvangstruimte voor alle stad- en wijkbewoners.

Alle schouwburgdirecties worden benaderd om het publiek die nacht in bed te stoppen en een verhaaltje voor te lezen.

complexiteit Zeer complex. Met de voorstellingen *Zina neemt de Wijk* en *WijkSafari* ervoeren wij dat een mix van wijkbewoners, professionele acteurs en researchers in één voorstelling meer dan mogelijk was en tegelijkertijd zeer complex. Omdat het in het geval van *De Oversteek* per stad een nieuwe groep mensen betreft, is het steeds een nieuw te produceren groep nomaden en daarmee een nieuw te produceren voorstelling.

werkwijze en productie Een grootschalig project waarin honderd mensen vanuit de wijken in een voorstelling van TA opduiken om als nomaden de schouwburgen letterlijk te bewonen. Er wordt een vaste kerngroep wijkbewoners gevormd en het grootste deel van de nomaden komt uit de steden zelf. Omdat

hier veel verschillende schouwburgen mee gemoeid zijn, is Jan Zoet benaderd als representant van het denken over de praktische uitwerking voor de schouwburgen. Coproductie met TA.

verkoop en beoogd speelplan De verkoop van de reguliere voorstelling geschiedt door TA | 36 speelbeurten, waarvan **30** aangevraagd bij het Fonds Podiumkunsten (15 Amsterdam | 15 in het land).

doelgroepen • Avonturiers en stadsnomaden • Regulier theaterpubliek (TA) • Publiek Adelheid Roosen en Zina (*WijkSafari*) • Festivalpubliek (Over het IJ, Oerol, Parade etc.) • Wijkbewoners • Lokale middenstand • Theatremakers • Jongeren, studenten, scholieren.

specifieke marketinginstrumenten Ook hier gaan we uit van een mix van reguliere marketing, nieuwe/doelgroepgerichte marketing en guerrillamarketing.

regulier Marketing en publiciteit TA en programmerende theaters (jaar- en maandbrochures, uitingen in pers, berichtgeving voor abonnees/klanten).

nieuwe/doelgroepgerichte marketing en guerrillamarketing • In de wijken: via de 'Methode Roosen': aanbellen en ontmoeten • Mond-tot-mond • Lokale winkels, buurthuizen, huis-aan-huisbladen, lokale krant • In die steden waar we met de *WijkSafari*, *Zina neemt De Wijk* of #MOES in adoptie zijn geweest, benaderen we onze ambassadeurs. • De 100 Overstekers worden geworven in de wijken, zij gaan mede de publiciteit genereren • De eerste Oversteken in Amsterdam leveren materiaal voor guerrillamarketing in de overige steden • De Robin Hood gedachte.

Deze voorstelling is guerrillamarketing. Eén grote flashmob.

planning periode

Vorbereiding: september t/m november 2013.

Repeteren: december 2013 t/m januari 2014.

Spelen: januari t/m maart 2014.

C. toelichting op begroting, dekkingsplan en kengetallen

- FE werkt organisch en omarmt wat op haar pad komt. De begroting is een model waarin we onze verwachtingen verwoorden en becijferen. Dit kader stellen we onszelf en hier werken we naar. De werkelijkheid kan daarvan afwijken.
- FE begroot in 2013 en 2014 per jaar 80 voorstellingen. In 2013 staan alle 80 in het Kleine circuit, in 2014 staan er 50 in het Kleine circuit en 30 in het Grote circuit.
- Het benodigd bedrag in 2014 is dus groter dan in 2013. Vooral door het project *De Oversteek* (Grote circuit), wat zeer arbeidsintensief is en een nog niet ontwikkelde productiemethode vereist. Gemiddeld vragen we € 342.000,- aan.
- FE maakt voorstellingen van verschillende complexiteit, soms niveau 1, soms niveau 3. Omwille van de beperkingen van het aanvraagformulier vragen we, na overleg met het Fonds Podiumkunsten, alles aan op niveau 2. We gaan dus voldoen aan de eigen inkomstennorm van 25% en hopen zelfs tot 35% te komen.
- We vragen ook de innovatietoeslag aan; in deel A beargumenteren we waarom.
- We vragen geen andere publieke subsidies aan. Sommige coproductiebijdragen hangen echter wel af van het toekennen van subsidies aan onze partners. Concreet hebben we afgesproken met Zina dat we de komende jaren graag coproducties met elkaar willen ondernemen. Voor FE is het dus van groot belang dat ook Zina de komende jaren op niveau kan blijven werken
- De beheerslasten nemen iets toe, doordat de huur voor onze ruimte aan de Lindengracht stevig verhoogd wordt. De beheerslasten zijn 22,7% van de totale lasten. Hierin zit de helft van het honorarium van Adelheid en de bureaumedewerker.
- We begroten precies op 0. Bij incidentele tegenvallers moeten we putten uit de reserve. Bij structurele tegenvallers zal gesneden moeten worden in de activiteiten en komt het bereiken van onze doelen in gevaar.
- FE vraagt 160 voorstellingen aan bij het Fonds Podiumkunsten. In het prestatieoverzicht 2013-2014 hebben we ook 65 voorstellingen opgenomen waarvoor we GEEN subsidie aanvragen: *Hetty & George, Mam in Performance, BVS, De Oversteek* (45). *Gesluierde Monologen* buitenland (20) is afhankelijk van de boekingen van LP Productions en is dus een schatting.
- Het totaal van de bezoekersaantallen (27.000) bestaat uit zowel bezoekers van voorstellingen die wij aanvragen bij het Fonds Podiumkunsten (20.000) als van voorstellingen die wij NIET bij het Fonds Podiumkunsten aanvragen. Deze laatste categorie schatten wij op 7000 bezoekers: 2000 bezoekers in het buitenland voor *Gesluierde Monologen*. En in Nederland 3000 voor voorstellingen op de niet reguliere podia en 2000 voor onze overige activiteiten.
- Wat betreft de verhouding betalende - niet betalende bezoekers: FE geeft geen vrijkaarten aan regulier publiek of vrienden maar juist aan wijkbewoners op bijstandsniveau. Voor hen hanteren we de Robin Hood gedachte, het is onze core-business om de Andere bezoeker de toegang voor de Andere wijkbewoner te laten betalen. Dit lukt niet kostendekkend. En regelmatig spelen we op uitnodiging van een organisatie die ons daarvoor betaalt en die op haar beurt de bezoekers gratis toegang geeft.
- NB: Wijziging prestatiecijfers 2009 en 2010: in 2011 ontdekten we dat de prestatiecijfers over 2009 en 2010 enkele fouten bevatten. We hebben meer gedaan dan we hebben opgegeven in de jaarrekening. Per de jaarrekening 2011 corrigeren we deze cijfers en laten de accountant die nogmaals controleren. De correcte cijfers hebben we ingevuld in het digitale aanvraagformulier.